

Hudiksvalls-Tidningen

Onsdagen den 1 juni 1960.

Hälsingarna uppmärksammade på skansen

Två minnesrika jubileumsdagar för spelmännen skildrade för HT av ISIDOR EKSTAM

Detta är Hälsinglands uppmärksammade spelmannslag, som deltog i jubileumsstämman på Skansen i lördags och söndags. Här spelar man på Delsbogården under lördagen innan regnet förstört alla utomhusarrangemang. Längst t v syns här Manne Eriksson, Hedsta, Forsa, en av de ledande och en av initiativtagarna till den blivande jubileumsspelmannsstämman i Hudiksvall under pingst. Den länge intill honom är dess ledare, ordföranden i Hälsinglands spelmannsförbund, Helmer Gladh, Bollnäs, därefter kommer Birger Sahlén, Eric Öst och Tore Bergsman och mellan dem Hugo Ljungström, Bollnäs.

Den stora jubileumsstämman för hela landets spelmän under lördagen och söndagen på Skansen i Stockholm gick naturligtvis mest i Dalarnas tecken. Men naturligtvis gjorde både sörmälningar, östgötar, närkingar och inte minst hälsingarna bejublade insatser. Dalarna var dock i spetsen på grund av att några av dalamännen var de mest uppmärksammade vid denna stämma.

Först hade vi såhunda den, som en av Sveriges just nu mest kända och finaste spelmän, kyrkvärden m. m. Knis Karl Aronsson från Leksand, som inte bara valdes till ordförande i Sveriges spelmäns riksförbund utan också på söndagen av Sven Kjellströms-nämnden ur sty-

förrnämliga utmärkelse, som Kjellström-plaketten utgör. Denna ceremoni utspelades i Nordiska museets stora hall, ty alla utomhusarrangemang som planerats på Skansen under söndagen regnade tyvärr bort. På podiet ovanför trappan tronade längst i bakgrunden den gyllene statyn av Gustaf Wasa och i hans breda gestalt spårade man samma lugna och trygga dalasinne, varmed Knis Karl sirligt och elegant som bara han kan, tog emot sin belöning. Ändå var Gustaf Wasa inte dalkarl, men han kanske tänkte där han satt på den tid för snart 450 år sedan, då han befann sig i Dalarna och bad dalkarlarna om hjälp för att inta det Stockholm, som Knis Karl och

fioler — fredliga visserligen när spelmännen så vill, men krigiska när något retar dem.

Mellan Gustaf Wasa och Knis Karl samt Gösta Berg stod hela hundra-talet dalaspelmän uppställda och när professor Berg med några ord om den betydelse folkmusiken har i hela samhällets liv och den betydelse som plaketten kan tillmätas såsom belöning för ett enastående arbete i den folkliga musikens tjänst, överlämnade plaketten till den rörde Knis Karl, jublade de alla i högan sky tillsammans med alla de övriga fyrahundra spelmännen från hela Sveriges land och de flera hundra övriga intresserade svenskar, som samlats till detta jubileum i Stockholm och den förrnämlige uo-

Jubileumshyllningar för 1910 års män

På sidan om Gustaf Wasa satt också fyra av de ännu kvarlevande deltagarna från den första spelmannstävlingen år 1910 på Skansen, och vars 50-årsjubileum firats under lördagen och söndagen med strömmar av musik. Det finns fem kvar, men av dem hade förste pristagaren år 1910 och den förste innehavaren av det Zornska riksspelmansmärket, hälsingen Jon Erik Öst, icke kunnat infinna sig därför att hans hustrus moder på söndagen begravdes i Undersviks kyrka. Den andre pristagaren, f. amanuensen vid musikhistoriska museet i Stockholm och den förrnämlige uo-

Skansen

sen på lördagen, men under sönda-
gen larna han bland de fyra pris-
tagarna. De övriga var Olof Till-
man från Dala Floda samt jämtlän-
ningarna Bengt Elin, Mörsil och
Erik Nilsson, Mattmar.

Samtliga hyllades både i tal och
ton. Musikaliska akademiens nye
preses, professor Carl Allan Moberg,
Uppsala, höll jubileums- och hög-
tidstalet och betonade därvid i kraf-
tiga ordalag den svenska folkmusi-
kens betydelse för all vår musik, be-
tydelsen av att den fortsätter, att
spelas och betydelsen av att känne-
dom om dess stora vikt sprides i allt
vidare kretsar, samt den oerhörda
betydelse just därför de fem 1910-
årsmännens pionjärgärning haft.

Under oändligt jubel spelade Olof
Tillman tillsammans med sina tre
söner, samtliga utomordentligt goda
spelmän, upplärda av fadern, Hil-
mer, Nils och Olof d. y., samtliga i
Dala Floda, de låtar varmed den
äldre Tillman erövrade sitt pris för
femtio år sedan.

Under Knis Karls suveräna led-
ning spelade sedan hela dalalaget ett
par med jubel mottagna låtar. Ka-
rin Edvardsson-Johansson från
Transtrand sjöng ett par fäbodlåtar
som användes förr — och kanske än
på sina håll — när kreaturen kalla-
des hem på aftnarna till fäboden.
Sångsättet kallas "körning" och sä-
kert tog det ganska lång tid innan
fäbodstintorna lärde sig tekniken.
För att öka dalaspelmännens bety-
delse under jubileet blåste också
musikdirektör Ture Gudmundsson i
näverlur, fäbodarnas speciella in-
strument, ett par kända fäbodlåtar.

Hälsingar, närkingar, skåningar,
sörmlänningar och gästrikar i elden

För övrigt var det givetvis mest
musik, dels med allspelning då 500
spelmän under Gustaf Wetters, Kat-
rineholm, ledning, dels med land-
skapslag under ledning av respek-
tive landskapsspelledare, i allmän-
het landskapsförbundens ordförän-
de. De som för Sveriges spelmäns
riksförbunds räkning höll i trådar-
na under båda jubileums- (och ju-
bel-) dagarna var de tre kommitte-
terade, riksförbundets förre ordfö-
rande Henry Arnstad, Stockholm,
allspelsledaren, Södermanlands spel-
mänsförbunds ledare, Gustaf Wet-
ter, Katrineholm och Stockholms
spelmansgilles ordförande, f. sekre-
teraren i riksförbundet, Nils Th.
Olofsson. Den sistnämnde skötte den
stora expeditionen i sitt anletes svett
tillsammans med många lika jakta-
de medhjälpare och vice värdar,
Henry Arnstad skötte målföret med
behövliga hälsningsanföranden och
allspelsledaren Gustaf Wetter visade
en kunnighet i ledning av det svåra
allspelet som var verkligt impone-
rande. (Men så valdes han också till
riksförbundets vice ordförande i lör-
dags!) Att leda 500 spelmän från
alla landsändar i Sverige, med de-
ras olika teknik och olika dialekter

son utvalda allspelslåtar var alla
sådana att de hade något att säga
dem som lyssnade. Detta betydde,
med Wetters temperament, att han
alltid identifierade sig med musik-
styckets idéinnehåll. När han så-
lunda lät de 500 spelmännen spela
Trollens brudmarsch, då var han det
allra finaste hälsingetroll man kan
tänka sig, när Delsbovalsens spelades
var han den genuine dellbon (fast
han visst aldrig varit i Delsbo — där
syns vad den fina, äkta folkmusiken
kan ge för inlevelse!) När spel-
männen allspelade Österåkers brud-
marsch då var Wetter ackurat brud-
gummen i Österåker på väg till kyr-
kan! Och när Sensommarvalsens spe-
lades då såg man på Wetter den
ljuvliga sensommarens alla förun-
derliga ting — fast det utanför mu-
seet var dyster vår med strömmande
regn.

Alla landskapsledarna eldade si-
na spelmän på samma sätt. Skåning-
arna roade med träskofioier, Häl-
singlands spelmansförbunds ordfö-
rande och lagledare, Helmer Gladh,
Bollnäs, den trygge, skicklige spel-
mannen huvudet högre än alla and-
ra visade att hälsingehumöret finns
i fiolerna när det behövs. Gästri-
kar under ledning av Gästriksläns
spelmansförbunds ordförande Jan-
sas Arne Eriksson Sandviken, spela-
de grant, och närkingarna under sin
ledare, Örebro läns folkmusikför-
bunds ledare, den fine spelmannen
och låtupptecknaren, köpmän Bertil
Rydberg, Vintrosa, lät sitt lag spela
ett par närkeslåtar, som i melodiös
ton gav närkingarnas egen, ofta
drömmande, mentalitet på ett sär-
skilt hängivet sätt.

Bertil Rydberg var också den som
med en bukett blommor avslutade
hela jubileumsfesten genom att i ett
välformat tal tacka Henry Arnstad
för den väldiga insats denne gjort

ogs. Här spelar man
Hedsta, Forsa, en av
intill honom är dess
och Tore Bergsman
leumshyllningar

1910 års män

om Gustaf Wasa satt
v de ännu kvarlevande
från den första spel-
n år 1910 på Skansen,
årsjubileum firats un-
n och söndagen med
musik. Det finns fem
dem hade förste pris-
10 och den förste inne-
let Zornska riksspel-
hälsingen Jon Erik
anat infinna sig därför
trus moder på sönda-
s i Undersviks kyrka.
istagaren, f. amanuen-
kshistoriska museet i